

Rekomendacje Zarządu SEA

PRZED SZCZYTEM NATO W CHICAGO:

JAKIEGO SOJUSZU POTRZEBUJEMY I CO POWINNIŚMY ROBIĆ, ABY OSIĄGAĆ NASZE CELE? *

1. Założenia ogólne

Nasze podejście do NATO powinny cechować **realizm, pragmatyzm i aktywność** w dążeniu do tego, aby sojusz był jak najbardziej użyteczny z punktu widzenia polskich interesów, a przede wszystkim **zapewnić niezłomną i skuteczną obronę w razie zagrożenia**.

Zgodnie z założeniami koncepcji strategicznej NATO powinniśmy zabiegać o to, aby ta organizacja spełniała nie tylko funkcje współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa i zarządzania kryzysami, ale i **pozostawała efektywnym sojuszem obronnym**.

Współkształtując sojusz powinniśmy pamiętać, że powinien on pozostawać – obok Unii Europejskiej – **podstawą naszej integracji z krajami zachodnimi**. Biorąc pod uwagę dynamiczny rozwój międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa, traktowaniu NATO, jako podstawy naszego bezpieczeństwa, powinno towarzyszyć **korzystanie także z innych instrumentów, jak np. UE (WPBiO), OBWE, ONZ, reżimów kontroli zbrojeń, organizacji regionalnych** i innych („*równoczesna gra na kilku fortepianach*”).

Poszerzanie horyzontów polskiej polityki bezpieczeństwa powinno oznaczać podejmowanie dialogu i współpracy z Turcją, Chinami, Brazylią i innymi partnerami pozaeuropejskimi. Te założenia powinny współgrać z **aktywniejszym uczestnictwem w dialogu sojuszu z partnerami** i wyspecjalizowanymi instytucjami międzynarodowymi.

Trudnym wyzwaniem jest **przełamywanie pasywności woli politycznej w Europie** w dziedzinie bezpieczeństwa i obronności. (także niechęć do wydatków obronnych) oraz **kształtowanie europejskiego filaru** w obu tych sferach, z integralnym udziałem Stanów Zjednoczonych („*USA – mocarstwem europejskim*”).

2. Aktualne wyzwania i zagrożenia dla Sojuszu i Polski

Na czoło aktualnych zagrożeń wysuwa się **kwestia obrony przeciwrakietowej**, kontynentalnego systemu tej obrony i nowych zdolności obronnych w tej sferze oraz **konflikt z Rosją w tej kwestii**, który uwidoczni się na szczycie w Chicago. Wymaga to poszukiwania innych instrumentów dialogu i współpracy z Rosją w celu neutralizowania jej uzasadnionych lub nieuzasadnionych percepcji i obaw.

Ten problem związany jest także z kształtowaniem **stosunków i współpracy z Rosją** w warunkach wielu niewiadomych po powrocie W. Putina na stanowisko Prezydenta Federacji. Rosja dąży do uzyskania wpływu na decyzje sojuszu poprzez priorytetowe traktowanie decyzji Rady NATO-

Rosja oraz wymóg autoryzowania wszelkiego użycia siły przez Radę bezpieczeństwa ONZ, co jest nie do przyjęcia dla sojuszu.

Na liście wyzwań i zagrożeń znajdują się także:

- **zmiana globalnych priorytetów USA** (*przechył w stronę Azji*); narzuca to konieczność pozyskiwania większego zainteresowania USA Europą;
- **kryzys finansowy** – wymuszający konieczność oszczędności w wydatkach na obronność, chociaż NATO pozostaje tanim sojuszem;
- **redukcja liczby i skali operacji**, zwłaszcza w odniesieniu do ISAF w Afganistanie i innych operacjach, zmniejszenia obecności na morzach; oznacza to m.in. ograniczenie znaczenia istniejących systemów partnerstwa i potrzebę zapewnienia odpowiedniego funkcjonowania **NATO po 2014 roku**, tzn. po wycofaniu się z Afganistanu;
- **niemilitarny, asymetryczny charakter zagrożeń**, narzucający konieczność zdefiniowania na nowo roli czynnika wojskowego w przeciwstawianiu się im;
- **obrona przed agresją cybernetyczną**, która wysuwa się coraz bardziej na czoło najpoważniejszych zagrożeń.

3. Aktualne wyzwania dla Polski we współkształtowaniu NATO

Na czoło naszych bieżących potrzeb wysuwają się następujące sprawy:

- **zapewnienie równego poziomu bezpieczeństwa** dla wszystkich członków NATO, zwłaszcza w wymiarze wojskowym;
- **zagwarantowanie skutecznego odstraszenia konwencjonalnego** (powstrzymanie degradacji tradycyjnych zdolności wojskowych) oraz **automatyzmu działania** w razie zagrożenia (art. V);
- **jak – przy „odchudzaniu” sojuszu** (*smart defence*) – **zachować nasze interesy**, biorąc udział w modernizacji NATO, np. w odniesieniu do inwestycji w strukturę obronną, planowaniu obronnym, ćwiczeniach, wysokiej gotowości obronnej, czyli zapewnianiu normalnej działalności wojskowej;
- **jak wciągnąć Ukrainę i Białoruś w orbitę transatlantycką** w obliczu niekorzystnych tendencji w tych krajach?
- **jak odgrywać rzeczową i konstruktywną rolę w stosunkach NATO-Rosja**, mimo kryzysu wokół obrony przeciwrakietowej i konwencjonalnej broni w Europie?
- **jak podzielić role między NATO i innymi instytucjami** bezpieczeństwa europejskiego – UE i OBWE;

W dzisiejszych warunkach międzynarodowych nie możemy obronić się sami i dlatego nakazem chwili jest **stała dbałość o silny sojusz, ale i o nasze narodowe zdolności obronne**, traktowane jako wkład do zdolności wojskowych NATO.

W kontekście wewnętrznym, zwrócić należy uwagę na cztery kwestie o różnym ciężarze gatunkowym:

- a. **zapewnienie naszemu przemysłowi obronemu** lepszych możliwości działania w tworzeniu i wykorzystywaniu nowoczesnego i efektywnego zaplecza technologiczno-produkcyjnego NATO i państw sojuszniczych, m.in. poprzez konkretny udział w realizacji idei „SMART DEFENCE” (równoległe do unijnej „POOLING&SHARING), programach agencji NATO (zwłaszcza inwestycyjnej; łącznie ponad 100 programów), podjęcia wspólnych działań w produkcji wspólnych rodzin broni (np. laserowej), systemów zarządzania i dowodzenia środkami walki (m.in. z wykorzystaniem programu „Tarcza Polski”);

b. spowodowanie ustanowienia **polskiej specjalności w NATO**, np. siły specjalne (sprawa już zaawansowana), żandarmeria, wojska inżynieryjne, niektóre aspekty łączności, przetwarzania danych;

c. **zadbanie o lepszą promocję NATO w polskim społeczeństwie, zwłaszcza wśród młodzieży** (poparcie w tej ostatniej grupie społecznej jest niskie). Z jednej strony chodzi o przeciwdziałanie przesadnie czarnemu obrazowi sojuszu (rzekoma degradacja, schyłek i dezintegracja) oraz nieuzasadnionemu antyamerykanizmowi, a z drugiej o rzeczowe i atrakcyjne pokazywanie NATO jako nowoczesnej, sprawnej, oszczędnej, ale i dobrze wyposażonej organizacji, skutecznie reagującej na nowe wyzwania, w tym cybernetyczne, ekologiczne i inne;

d. **popieszenie stanu polskich badań naukowych nad NATO**, poszerzenia grona specjalistów ekspertów i analityków zajmujących się problematyką sojuszu; chodzi m.in. o większą systematyczność prac w tej kwestii (*nie tylko od szczytu do szczytu*), odejście od koncentracji na aspektach wojskowych, uwzględnianie problemów demograficznych w analizie perspektywy polskiej obronności oraz rozważenie **powołania w Polsce ośrodka badawczego na wzór RAND-u**, w którym mogliby prowadzić badania eksperci z różnych państw sojuszniczych, z uwzględnieniem tematyki naszego regionu.

4. Sugestie i postulaty pod adresem polskiej delegacji na szczyt

a. **wzięcie pod uwagę w przygotowaniach, obradach i rozmowach** powyższych ocen, spostrzeżeń i uwag, zwłaszcza odnoszących się do konkretnych polskich interesów, jako głosu ekspertów i tego sektora opinii publicznej, który interesuje się udziałem Polski w NATO;

b. **priorytetowe potraktowanie obrony przeciwrakietowej, reform finansowych** (*smart defence*), ale tak aby nie doprowadzić do zmniejszenia zdolności obronnych sojuszu; **umocnienie polityki odstraszenia** (także w wymiarze nuklearnym),

c. dokładanie starań na rzecz **utrzymywania jedności sojuszu**, w tym zwłaszcza w relacjach europejscy sojusznicy – USA (niezbędny aktywny udział w wypracowywaniu formuły zintegrowanych działań UE i NATO w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony); utrzymać stanowisko – *razem weszliśmy, razem wychodzimy* z Afganistanu; zapewnianie równego poziomu bezpieczeństwa sojuszników;

d. manifestowanie otwartości w kwestii tzw. **odpowiedzialności Europy** za bezpieczeństwo i obronę kontynentu, gotowości do udziału w modernizacji sojuszu, wspólnego podejmowania nowych wyzwań; poszerzanie zdolności koalicyjnych;

e. uczestniczyć w programach współpracy z Rosją (ale nie kosztem wspólnych wartości); nie zapominanie **o problemie Ukrainy i Białorusi**;

f. w przyszłych wnioskach ze szczytu - **podjęcie wyżej opisanych tzw. czterech kwestii** w kontekście wewnętrznym: stwarzanie korzystnych warunków dla naszego przemysłu, specjalizacji w NATO, zadbania o promocję i badań nad sojuszem.

Opracował dr Jerzy M. Nowak, wiceprzewodniczący Rady Wykonawczej SEA, na podstawie wyników publicznej debaty w SEA dn. 11.V.2012 r., pt. *Jakiego NATO chcemy?*, z udziałem krajowych ekspertów cywilnych i wojskowych, przedstawicieli ośrodków badawczych i młodzieży, a także ekspertyz przedstawionych przez specjalistów.

* Stenogram pełnej dyskusji do dyspozycji w SEA.